

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Педагогічний факультет

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ РОДИННИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН**

Освітня програма Соціальна робота

Спеціальність 231 Соціальна робота

Галузь знань 23 Соціальна робота

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від “31” серпня 2020 р.

м. Івано-Франківськ – 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Педагогіка і психологія родинних взаємовідносин
Освітня програма	Соціальна робота
Спеціальність	231 Соціальна робота
Галузь знань	23 Соціальна робота
Освітній рівень	Бакалавр
Статус дисципліни	Нормативна
Курс/семестр	1 / 2
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 12 год. Семінарські заняття – 18 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua

2. Опис дисципліни

Мета: сформувати у студентів систему знань про педагогіку та психологію родинних взаємовідносин.

Завдання:

виробити у студентів практичні уміння та навички щодо застосування психологічних знань про родинні взаємовідносини у професійній діяльності соціального працівника;

розкрити психологічні особливості родинних взаємовідносин, визначити їх роль у формуванні сприятливого клімату для виховання дитини;

розкрити студентам значення предмету та ознайомити їх з методикою оптимізації та гармонізації родинних взаємовідносин у сучасних умовах життєдіяльності;

приділяти особливу увагу вивченню студентами проблем соціалізації особистості в сім'ї, спілкування та взаємодії подружжя, подолання сімейного конфлікту та досягнення згоди;

визначити особливе місце вивченню проблем сім'ї, для врахування їх у майбутній професійній діяльності соціального працівника;

виробити у студентів уміння аналізувати події і явища оточуючого світу, користуватися знаннями та уміннями;

формувати у студентів навички діяти відповідно своїх професійних обов'язків у конкретних ситуаціях; уміння використовувати набуті знання у практичній професійній діяльності.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК-8. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах.

СК-15. Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад.

Програмні результати навчання

РН-1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

РН-10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.

РН-19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.

РН-23. Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Загальні питання педагогіки та психології родинних взаємовідносин	Знати специфіку педагогіки та психології сім'ї як наукових галузей, вміти розкрити їхнє прикладне значення. Розуміти витоки й тенденції розвитку сучасної сім'ї. Виділяти типові позитивні та негативні особливості сучасної української родини. Аналізувати основні напрями	Проаналізувати роль сім'ї у різних концепціях формування особистості (наприклад, психоаналіз, біхевіоризм, гуманістична психологія тощо). Розкрити національні

		<p>вітчизняної державної політики щодо підтримки інституту сім'ї.</p>	<p>особливості шлюбно-родинних взаємин українців. Визначити ступінь демократичності цих взаємин. Визначити проблеми надміру відкритих чи, навпаки, закритих родинних меж. Описати образ ідеальної родини. Охарактеризувати власну генетичну родину за різними класифікаціями. Розкрити зміст тих родинних функцій, до виконання яких залучались студенти. Визначити розподіл формальних і неформальних сімейних ролей у своїй генетичній родині та їхню продуктивність для носіїв.</p>
2.	Психологія формування шлюбної пари	<p>Знати особливості та основні завдання дошлюбного періоду. Усвідомлювати вплив генетичної родини на шлюбну мотивацію. Характеризувати різні види шлюбної мотивації; типові</p>	<p>Виокремити стереотипи, що перешкоджають свідомому вибору шлюбного партнера. Охарактеризуйте позитивні</p>

		мотиви одруження. Аналізувати вплив внутрішніх факторів вибору шлюбного партнера; етапи та критерії вибору шлюбного партнера.	передшлюбні чинники та чинники ризику. Виокремити психологічні завдання передшлюбного періоду.
3.	Психолого-педагогічні особливості молоді родини	Усвідомлювати роль первинної шлюбної адаптації у налагодженні позитивних взаємовідносин. Уміти характеризувати провідні аспекти первинної шлюбної адаптації.	Виокремити гендерні аспекти первинної шлюбної адаптації. Ознайомтеся з базовими ознаками успішної міжособистісної шлюбної адаптації.
4.	Психологія подружніх взаємин	Розуміти поняття подружньої сумісності та несумісності. Характеризувати чинники шлюбного потенціалу подружжя. Знати характеристики базових аспектів подружньої родинної сумісності.	Довести набутий характер подружньої сумісності. Описати зміст духовного й інтелектуального рівнів подружньої сумісності. Довести зв'язок рівнів задоволеності шлюбом і якістю подружньої взаємодії.
5.	Психологія подружньої сексуальності	Знати функції подружньої сексуальності. Вміти спростувати стереотип, що подружня сексуальна сумісність не перевіряється, а поступово формується. Володіти техніками гармонізації комунікації та стосунків членів подружжя.	Проаналізувати етапи розвитку подружньої сексуальності. Охарактеризувати особливості жіночої та чоловічої сексуальності

			та її роль у взаєминах шлюбних партнерів.
6.	Психолого-педагогічні особливості сімейного виховання	Знати специфіку сім'ї як інституту соціалізації дитини. Характеризувати специфічні ознаки сімейного виховання. Вміти характеризувати різні стилі сімейного виховання, прогнозувати їхній вплив на формування особистості дитини. Вміти виявляти типові порушення сімейного виховання. Знати загальні принципи сімейного виховання.	Виокремити базові функції сім'ї для формування особистості дитини. Охарактеризувати найбільш розповсюджені несприятливі чинники сімейного впливу. Описати типові негативні ролі дитини в сім'ї.
7	Типові психолого-педагогічні проблеми сімейного життя	Знати ознаки сімейної сварки та конфлікту. Аналізувати структурні компоненти сімейного конфлікту. Характеризувати типи конфліктів за їх наслідками. Володіти техніками профілактики та вирішення сімейних конфліктів; стратегіями опанувальної поведінки під час родинного конфлікту. Характеризувати рівні психологічного здоров'я родини. Розуміти поняття сімейної кризи, знати її види, передумови й ознаки.	Виокремити типові причини сімейних конфліктів. Виписати базові подружні потреби чоловіка та дружини. Проаналізувати типові форми реагування у конфлікті. Виокремити чинники психологічного здоров'я сім'ї.
8.	Методика сімейного виховання	Усвідомлювати вплив родини на розвиток особистості дитини. Знати умови ефективного сімейного виховання. Характеризувати завдання, зміст і методику виховання дітей у родині; методи сімейного виховання.	Дати характеристику методів формування свідомості особистості; методів формування досвіду

			поведінки; методів стимулювання діяльності й поведінки.
9.	Методи й техніки зміцнення емоційних зв'язків у сім'ї. Взаємодія соціального працівника, виховних закладів, сім'ї з оптимізації родинних взаємовідносин.	Знати права та обов'язки батьків або осіб, які їх замінюють. Характеризувати методи та форми роботи соціального працівника з батьками. Уміти підібрати ефективні форми залучення батьків до співпраці з ЦСССДМ. Вміти виокремлювати умови ефективної взаємодії соціального працівника з батьками, виховними інституціями, громадою.	Написання есе.

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	-
Семінарське заняття	25
Самостійна робота	10
Контрольна робота	10
Індивідуальне завдання	5
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні														Разом				
	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39		40	41	42	
Лекції																			-
Семінарські заняття			5		5		5			5			5						25
Самостійна робота											5			5					10
Контрольна робота																10			10
Індивідуальне завдання														5					5
Залік/Екзамен																	50		50

Всього за тиждень			5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	50	100
-------------------	--	--	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	-----

Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю. Підсумкову оцінку за семінарські/практичні заняття вираховуються за формулою: середнє арифметичне від загальної суми оцінок множиться на коефіцієнт 5. Максимальний бал за усі отриманні заняття у підсумку може скласти 25 балів.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
Література:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Батьків не обирають... : проблеми відповідального батьківства в сучасній Україні. Київ : А.Л.Д., 1997. 144 с. 2. Берегова Н., Федорчук П. Вплив сімейного виховання на формування особистості дитини. <i>Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки</i>. 2020. Випуск 6. С. 10–15. 3. Бондаровська В., Бабенко К., Возіянова О. Школа для батьків. Київ : ТОВ «Батискаф». 2003. 320 с. 4. Бондарчук О. І. Психологія сім'ї : курс лекцій. Київ : МАУП, 2001. 96 с. 5. Браун-Галковська М. Домашня психологія: Подружжя, діти, родина / пер. з польськ. З. Городенчук. Львів : Свічадо, 2000. 176 с. 6. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. проф. І. Д.Звереві. Київ, Сімферополь : Універсум, 2012. 536 с. 7. Замашкіна О. Д. Педагогіка сімейного виховання : навчальний посібник. Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2016. 400 с. 8. Кондратюк С. М., Лінкевич І. В. Сімейне виховання як важлива умова формування особистості дитини. <i>Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки</i>. 2016. Вип. 2. Т. 1. С. 75–78. 9. Кравець В. П. Психологія сімейного життя: навчальний посібник. Тернопіль, 1995. 696 с. 10. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка родинного виховання: навчальний посібник. Київ : Знання, 2006. 324 с. 11. Купенко О. В. Соціальна робота: від теорії до практики : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 192 с. 12. Маценко Л. М. Педагогіка сімейного виховання : навч. посіб. Київ : НАУ, 2008. 160 с. 13. Новик І., Ткаченко К. Педагогічне просвітництво батьків. URL: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/12/98.pdf 14. Психологія сім'ї: навч. посібник / під ред. В. М. Поліщука. Суми : Унів. книга, 2008. 240 с. 15. Психологія сімейних взаємин: навч. посібник / під ред. М. С. Корольчука. Київ : Ніка-Центр, 2010. 280 с. 16. Семиченко В. А., Заслуженюк В. С. Мистецтво взаєморозуміння: психологія та педагогіка сімейного спілкування. Київ, 1998. 155 с. 	

17. Скребець Д. М., Дяченко М. О., Білоусова Н. В. Сім'я як основа розвитку особистості. *Психолого-педагогічні науки*. 2018. № 2. С. 65–68.
18. Соціальна педагогіка : навчальний посібник / за ред. А. Й. Капської. Київ, 2000. 264 с.
19. Технології соціально-педагогічної роботи: навчальний посібник / за заг. ред. проф. А. Й. Капської. Київ : ТОВ ВКП «Аспект», 2000. 372 с.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи м. Івано-Франківськ, вул. Бандери, 1, каб. 802 тел. (0342) 57-00-05 kpspr@pnu.edu.ua
Викладач	Сабат Наталія Іванівна
Контактна інформація викладача	+380986702613 nataliia.sabat@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу базується на гуманістичній освітній парадигмі, суть якої полягає у повазі до особистості студента, у праві й можливості майбутнього фахівця самостійно обирати спосіб засвоєння навчального матеріалу, використовувати нові методи, прийоми і засоби педагогічної діяльності; на навчанні у співробітництві, тобто спільній із викладачем діяльності.

Академічна доброчесність	<p>Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». – Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». – Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ
--------------------------	--

	<p>«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».</p> <p>– Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/</p>
Пропуски занять (відпрацювання)	<p>Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. стор. 4.). Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Виконання завдань пізніше встановленого терміну	<p>У разі виконання завдання студентом пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) стор. 4-5. Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Невідповідна поведінка під час занять	<p>Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти». Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/</p>
Додаткові бали	<p>Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Перелік індивідуальних завдань міститься у навчальній програмі до курсу. За рішенням кафедри професійної освіти та інноваційних технологій студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали «Положення про порядок організації та проведення</p>

	оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019). Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/ Рекомендовані платформи Coursera, Prometheus .

Викладач

Сабат Н. І.